Θέατρο / Κριτική

Συγκεχυμένη μπρεχτική άποψη...

ΒΥΘΙΣΜΕΝΗ έδώ καί δύο χρόνια στούς κώδικες τού Ανατολίτικου Θεάτρου ή «Πειραματική Σκηνή τής Τέχνης» μετά τίς «Νύχτες χαμένων ερώτων» τού Γιούκιο Μισίμα, ανέβασε στό θέατρο «ΑΜΑΛΙΑ» σέ σκηνοθεσία Νίκου Χουρμουζιάδη τόν «Καλό Άνθρωπο τού Σέ Τσουάν» τού Μπέρτολντ Μπρέχτ. Τά στοιχεία πού στό Μισίμα είναι λυρικοί παραδοσιακοί κώδικες μέ ποιητικούς σχηματισμούς στόν Μπέρτολντ Μπρέχτ χρησιμοποιούνται συμβατικά, μέσα άπό τή δική του υποκριτική μέθοδο. Τόν Μπρέχτ τόν ενδιαφέρει ή παραβολή καί ή ποίηση τού μυαλού του.

Ο καλός άνθρωπος τού Σέ Τσουάν είναι μιά πόρνη, ή Σέν τέ, πού δίνει στέγη καί φαγητό στούς θεούς κόντρα στά προσωπικά της συμφέροντα. Οί θεοί γιά νά τήν ανταμείψουν τής προσφέρουν μιά οικονομική ενίσχυση γιά νά ανοίξει ένα μαγαζάκι. Η καλοσύνη καί ή ποιητική ευαισθησία τής Σέν Τέ συγκεντρώνει γύρω της όλα τά παρασιτικά στοιχεία τής περιοχής, καί σέ λίγο διάστημα θρίσκεται σέ συναισθηματικό αδιέξοδο. Κορύφωση αύτού τού αδιεξόδου στέκεται ό ερωτάς της γιά τό νεαρό αεροπόρο πού δέν μπορεί νά πετάξει άπό τόν όποίο δέχεται τή χειρότερη μορφή κυνικής εκμετάλλευσης. Γιά νά άντέξει τή σκληρή πραγματικότητα μεταμφιέζεται σέ άντρικό πρόσωπο, στόν ξάδελφο Σουί Τα, κι έχει έτσι τήν ευκαιρία νά παρακολουθήσει τίς διπρόσωπες ενέργειες τών συναν-θρώπων της. Οταν κάποτε οί θεοί κατεβαίνουν νά δικάσουν τόν φόνο της, ό ξάδελφος Σού Τά κάθεται στό έδώλιο νά απολογηθεί. Κάτω άπό τήν άντρική φορεσιά κρύβει τήν Σέν Τέ σέ προχωρημένη εγκυμοσύνη. Η αποκάλυψη φέρνει σέ δίλημμα τούς θεούς, πού δείχνουν όμως νά μήν κλονίζονται άπό τίς άντιφάσεις τής φυσικής καί κοινωνικής ταυτότητας τών άνθρώπινων πραγμάτων. Η Σέν Τέ περιτριγυρίζεται πάλι άπό τό γνώριμο τσούρμο συγγενών, αγαπητικών καί φίλων, πού έχει πιά νά αμφισβητεί, άλλά δέν διαθέτει άμυνα νά τούς άντιμετωπίσει.

Πίσω άπό τήν παραμυθική απλότητα αύτού τού εξωτερικού μύθου ό Μπέρτολντ Μπρέχτ, στή χειρότερη φάση τού δεύτερου παγκοσμίου πολέμου, σκιαγραφεί, στήν έξορία, μιά ποιητική άποψη τού

> *«Ο καλός άνθρωπος τού Σέ Τσουάν» τού Μπέρτολντ Μπρέχτ, άπό τήν «Πειραματική Σκηνή τής Τέχνης» στό θέατρο «Αμαλία»*
>
> Πρωτότυπα ή Ηρώ Βακαλοπούλου

νοήματος τής καλοσύνης.

Η ιδέα τής άπόλυτης καλοσύνης σκοντάφτει στήν σπασμωδική άνθρώπινη φύση, στή φτώχεια καί στή σκληρότητα τών συνθηκών. Δέν μπορεί ό άνθρωπος εύκολα νά είναι καλός σέ ένα κόσμο πού παράγει τήν άνασφάλεια, τή στέρηση καί τό φόβο. Κι άν τύχει ή φύση του νά είναι καλή, τότε πώς νά άντέξει τή θέση τού θύματος; Βαθιά πεσσιμιστική ή ματιά τού μεγάλου συγγραφέα, πού έδωσε νέα οπτική στό θέατρο τού εικοστού αιώνα είναι δραματική καί ταυτόχρονα όρθολογισμένη άπό τή μαρξιστική ιδεολογία του. Η όμορφιά άλλωστε στό θέατρο τού Μπρέχτ είναι ότι καθόρισε τά άξιώματα καί τή νοοτροπία τού διαλεκτικού ύλισμού μέσα στίς άχαλίνωτες άσάφειες τής άνθρώπινης φύσης καί παρέδωσε στόν άνθρωπο τής εποχής μας έναν τρόπο, κι ένα μέσον, γιά νά πλησιάζει ύποκειμενικά καί άντικειμενικά τήν πραγματικότητα χωρίς νά προδίδει τήν μεταφυσική του ποιότητα. Ο καλλιτέχνης Μπρέχτ σέ συνεργασία μέ τόν στρατευμένο συγγραφέα άνασκάλεψε τά θεμέλια τών συνθηκών καί έθγαλε στήν επιφάνεια όλη τή νέκρα καί τήν άσχήμια, χωρίς νά προδώσει τήν ποιητική του.

Στήν παράσταση τής Πειραματικής Σκηνής τής Τέχνης ύπήρχε μιά προσπάθεια νά παιχτεί τό συγκεκριμένο έργο τού Μπρέχτ μέ άπλό ρεαλισμό, μέσα άπό τίς διαστάσεις καί τίς κινήσεις τής καθημερινότητας. Ο σκηνοθέτης Νίκος Χουρμουζιάδης τόνισε τόν μυθικό χαρακτήρα τού κειμένου χρησιμοποιώντας γκροτέσκους καί λυρικούς τονισμούς κατά κόρο, κι αύτό άφαίρεσε άπό τήν παράσταση τήν ειδική μπρεχτική άπόχρωση τής πνευματικής καί καλλιτεχνικής της ύπόστασης. Σέ πολύ ώχρό σκηνικό τής Ιωάννας Μανωλεδάκη πού ή φτώχεια του δέν συμβάδιζε μέ μιά πειστική λειτουργικότητα, οί ήθοποιοί τής Πειραματικής Σκηνής τής Τέχνης κινήθηκαν μέ υπερβολικές μανιέρες, πού δέν πέτυχαν μιά όμοιογενή γραμμή καί μιά πετυχημένη αναπαράσταση. Δύσκολα καί άσθματικά άπό άποψη ρυθμολογίας προχώρησε τό έργο ώς τήν τελική σκηνή τής δραματικής αποκάλυψης, πού ή Θάλεια Σκαρλάτου άπέδωσε ευαίσθητα άλλά όχι σύμφωνα μέ τήν άποψη τού κειμένου. Ο Μπρέχτ έκφράστηκε σάν συγκινητική μουσική καί όχι σάν άποψη, σύγκρουση, δυναμικότητα καί κριτική ευαισθησία. Τά κοστούμια τής Ιωάννας Μανωλεδάκη, όπως καί τά σκηνικά της, πιθανόν νά έδεναν μέ μιά έμπνευσμένη υποκριτική δυνατότητα τού θιάσου, στό επίπεδο όμως πού έρμηνεύτηκε ό Μπρέχτ συμβάλλανε κι αύτά στήν κατάπτωση καί τήν κούραση τού θεατή άπό τή γενική μοντάδα.

Δυστυχώς ό Νίκος Χουρμουζιάδης δέν άσχολήθηκε μέ τήν ποιητική τού κειμένου κι άντιμετώπισε τόν Μπρέχτ μέ νατουραλιστική διάθεση πού τόν διέψευδε. Ευτυχώς μεσολάθησε ό ίδιος ό Μπρέχτ καί έσωσε τά προσχήματα. Από ένα σημείο καί πέρα τό κείμενό του κορυφώθηκε στήν καρδιά καί στό μυαλό τού θεατή καί κατασυγκίνησε τό κοινό άν όχι καλλιτεχνικά, τουλάχιστον νοητικά.

Χρησιμοποιήθηκε ή μετάφραση τού Μάριου Πλωρίτη καί ή μουσική τού Πάουλ Ντεσσάου. Η μουσική διδασκαλία τής Αίγλης- Χαβά - Βάγια σέ τυπικά επίπεδα. Επαιξαν έκτός άπό τήν Θάλεια Σκαρλάτου πού είχε τό ρόλο τής Σέν Τέ,ό Θόδωρος Τεκνετσίδης, ό Αλέξανδρος Μούκανος, ό Γιώργος Κορμανός, ό Χρήστος Αρνομάλλης, ό Νίκος Κουμαριάς, ή Μένη Κυριάκογλου, ό Ανδρέας Νάτσιος, ή Λένα Σαββίδου, ή Δώρα Σκαρλάτου καί ή Εφη Σταμούλη.

Η παράσταση άνήκει στίς μετριότατες προσφορές τής «Πειραματικής Σκηνής τής Τέχνης».

Ηρώ Βακαλοπούλου